

Kurban İbadeti İle ilgili Fıkhi Hükümler

Kurban, Allah’a yakınlık sağlamak, yani ibadet (kurbet) amacıyla belli vakitte belirli cinsten hayvanları kesmeyi ve bu amaçla kesilen hayvanı ifade eder. (Ahmet GÜÇ, Kurban, TDV İslâm Ansiklopedisi) Kurban mali ibadetlerdendir ve Rabbimizin bizlere vermiş olduğu nimetlere şükürün ifadesidir. Kurban Bayramı Zilhicce ayının 10. 11. 12. 13. günleridir. 6 Haziran Cuma günü inşallah Kurban bayramını idrak edeceğiz.

Kur’an’da ayrıntısı verilmeksizin Hz. Âdem’in iki oğlunun Allah’a kurban takdim ettiklerinden söz edilir. Yeryüzünde Allah’a (c.c.) takdim edilen ilk kurban Kur’an-ı Kerim’de şöyle haber verilmektedir:

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقْبِلَ مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

“Onlara Âdem’in iki oğlunun haberini gerçeğe uygun olarak anlat: Hani ikisi de birer kurban sunmuşlar, birininki kabul edilmiş, diğerininki kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, diğerine, "Andolsun seni öldüreceğim!" dedi. O da dedi ki: "Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder.” (Maide, 5/27)

İnsanlık tarihiyle beraber sürüp gelen kurban kesme uygulaması, kesiliş amacı ve şekli farklı olmakla beraber bütün ilahi dinlerde mevcuttur. Kur’an-ı Kerim’de bu husus şöyle dile getirilmektedir.

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ إِلَهُ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ

“Her ümmet için, Allah’ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine ismini ansınlar diye kurban kesmeyi meşru kıldık. İşte sizin ilahınız bir tek ilahtır. Şu halde yalnız ona teslim olun. Alçak gönüllüleri müjdele!” (Hac, 22/34)

Hz. Peygamber (s.a.v), **ilk kurban bayramını hicretten sonra hicri ikinci yılda (M. 624) Zilhicce’ nin onuncu gününde Medine’de idrak etti.** Bayram namazı, namazgâh da (musallada) kılındı. Resul-i Ekrem (s.a.v.) bayramın herkes tarafından yaşanmasını istemiş ve kadın, erkek, genç, yaşlı, çocuk bütün müminleri bayram namazını kılmak, bayram hutbesini ve duasını dinlemek üzere davet etmişti.

Bayram hutbesinde Allah Resülü (s.a.v.),

أُمِرْتُ بِیَوْمِ الْأَضْحَى عِيدًا جَعَلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ

“**Kurban günlerini bayram olarak kutlamakla emrolundum. Allah (c.c.) bu günleri ümmet için bayram ilan etti.**” (Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 1) buyurmuştur.

Malî bir ibadet olan kurbanda taabbüdî yönler de bulunmakla birlikte fert ve toplum yararı daha ön plandadır. Kurbanı hayvanın eti veya derisi için kesiminden (zebh, tezkiye) ayıran temel fark, onun Allah’ın rızâsını kazanma ve isteğine boyun eğme gayesiyle kesilmiş olmasıdır. Kişi kurban kesmekle Allah’ın emrine boyun eğmiş ve kulluk bilincini koruduğunu canlı bir biçimde ortaya koymuş olur. Bunu yaparken de malını Allah için telef etmesi değil en yakınlarından başlayarak insanlara yararlı olacak tarzda gerçekleştirmesi istenmiştir.(Ahmet GÜÇ, Kurban, TDV İslâm Ansiklopedisi) Kur’an’da kurbanın kan ve etinin değil kesenlerin dinî duyarlılıklarının (takvâ) Allah’a ulaşacağını belirtilmesi buna işaret eder:

لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَيْكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ

“Onların ne etleri Allah’a ulaşır ne de kanları; O’na ulaşacak olan sadece sizin takvanızdır. İşte Allah onları sizin istifadenize verdi ki size doğru yolu göstermesinden ötürü O’nu tazimle anasınız. İyilik yolunu tutanları müjdele!” (Hac,22/37)

Kurban Allah’a verdiği nimetlerden dolayı şükür anlamı da taşır. Müminler her kurban kesiminde, Hz. İbrâhim (a.s) ile oğlu Hz. İsmail’in (a.s) Cenâb-ı Hakk’ın buyruğuna mutlak itaat konusunda verdikleri, Kur’an’da da özetle aktarılan (es-Sâffât 37/102-107) başarılı sınavın hâtırasını tazelemiş ve kendilerinin de benzeri bir itaate hazır olduklarını simgesel davranışla göstermiş olmaktadır.

Kurban toplumda kardeşlik, yardımlaşma ve dayanışma ruhunu canlı tutar; sosyal adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunur. Özellikle et satın alma imkânı bulunmayan veya çok sınırlı olan yoksulların bulunduğu ortamlarda onun bu rolünü daha belirgin biçimde görmek mümkündür. Zengine malını Allah’ın rızası, yardımlaşma ve başkalarıyla paylaşma yolunda harcama zevk ve alışkanlığını verir; onu cimrilik hastalığından, dünya malına tutkunluktan kurtarır. Fakirin de varlıklı kullar aracılığıyla Allah’a şükretmesine, dünya nimetinin yeryüzündeki dağılımı konusunda karamsarlık ve düşmanlıktan kendini kurtarmasına ve kendini toplumunun bir üyesi olarak hissetmesine vesile olur. Kurban ibadetinin yararı sadece sosyal dayanışma ve malî yardıma indirgenemeyeceği, her ibadetin öz ve biçim olarak ayrı anlam ve hikmetleri bulunduğu için kurban yerine başka bir ibadetin ikame edilmesi, meselâ kurbanın parasının dağıtılması, fakirlere gıda yardımı yapılması, namaz kılınip oruç tutulması câiz görülmez. (Ahmet GÜÇ, Kurban, TDV İslâm Ansiklopedisi)

Kurban Kesmenin Hükümü

Kurban kesmek **İmam-ı Azam Ebu Hanife**’ye göre **vacip**; İmam Şafiî, İmam Malik ve İmam Ahmed b. Hanbel’e göre sünnet-i müekkededir. (Merğînânî, el-Hidâye, VII, 146)

Hükümün vacip veya sünnet-i müekkede olması, uygulamaya bir etki yapmamaktadır. Her iki görüş sahipleri de gücü yeten kimsenin kurban kesmelerini öngörmektedir. İmkânı olanların kurban kesmeyi terk etmelerine ruhsat vermemişlerdir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) de Kurban ibadetini yaşadığı müddet boyunca hiç terk etmemiştir.

عَنْ مِخْنَفِ بْنِ سُلَيْمٍ، قَالَ كُنَّا وَقُوفًا عِنْدَ النَّبِيِّ - ص - بِعَرَفَةَ فَقَالَ " يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ عَلَى كُلِّ أَهْلٍ بَيْتٍ فِي كُلِّ عَامٍ أَضْحِيَّةً "

Mihnef b. Süleyym (r,a.) den: “Biz Arafat’ta Hz. Peygamber’in (sav) yanında vakfe yaparken şöyle buyurdu: “Ey insanlar, her sene, her ev halkına kurban kesmek vaciptir.” (İbn Mâce, Edahi, 2)

Bir başka hadisinde ise kurban bayramı günlerinde yapılacak en güzel ibadetin Allah için ihlaslı bir şekilde kurban kesmek olduğunu şöyle ifade etmiştir:

مَا عَمِلَ أَدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِهْرَاقِ الدَّمِ إِنَّهَا لَتَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَظْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعَ مِنَ الْأَرْضِ فَطِيبُوا بِهَا نَفْسًا

“Âdemoğlu kurban bayramı günü, Allah katında kurban kesmekten daha sevimli bir iş yapmamıştır. Şüphesiz o kesilen kurban kıyamet günü boynuzları ve kulları ile gelir. Hiç şüphe yok ki, kurbanın kanı yere düşmeden önce Allah katında kabul görür. Öyle ise gönüllerinizi kurban ile hoş edin.” (Tirmizî, Edâhî, 1)

Ebu Hüreyre (ra) den rivayetle Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur:

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّانَ

“Kim imkânı olduğu halde kurban kesmezse bizim mescidimize yaklaşmasın.” (İbn Mâce, Edahi, 2)

Kurban Kesme Yükümlülüğü

Kimler Kurban Keser?

Kurban kesmek, akıl sağlığı yerinde, bülüğa ermiş, temel ihtiyaçları ve borçlarından başka -nâmî (artıcı) olup olmadığına ve üzerinden bir yıl geçip geçmediğine bakılmaksızın- nisap miktarı mala sahip olup seferî olmayan her Müslümanın yerine getireceği malî bir ibadettir. Buna göre temel ihtiyaçlarından ve borcundan başka 80.18 gram altın veya değerinde paraya sahip olan kimselerin kurban kesmesi gerekir.

Kurban, zorunlu ihtiyaçları ve borçları dışında belirli (nisap) miktarda mala sahip olan kişiye vaciptir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurur:

مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحَّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّانَا

“İmkân bulduğu halde kurban kesmeyenler namazgâhımıza yaklaşmasın.” (İbn Mâce, Edâhî, 2), Allah Resulü kurban ibadetinin imkân bulmaya, güç yetirmeye bağlı olduğunu ifade ederken, bir yandan da güç yetirenin kurban kesmesinin gerektiğine işaret etmektedir.

Kişinin malı olmakla birlikte borcu da olsa ve borcu ile asli ihtiyaçları çıktıktan sonra nisap miktarı malı kalsa o kişi kurban keser. Fakat temel ihtiyaçları ve borçları için ayıracağı para haricinde bu kadar bir mala sahip olmayan kişinin kurban kesmesi gerekmez. Bu yüzden kendimizi sıkıntıya sokmamıza gerek yoktur.

Ailede zengin olan karı-kocadan her birinin ayrı ayrı kurban kesmesi gerekir mi?

İslam dininde aile fertleri arasında da olsa mülkiyetin şahsiliği ve dolayısıyla mal ayrılığı esası vardır. Bir aile içinde karı, koca ve çocuklardan her birinin malı ayrı ayrı belirlenmişse kendilerine aittir. Bu itibarla aile fertlerinden karı, koca ve yetişkin çocuklardan kimin borcu ve temel ihtiyaçları dışında -nâmî (artıcı) olup olmadığına ve üzerinden bir yıl geçip geçmediğine bakılmaksızın- 80.18 gram altını ya da bunun değerinde parası veya malı varsa o kimse zengin sayılır. Bu şartlara göre aile fertlerinden dinen zengin sayılan her biri, fitr sadakası vermekle mükellef olduğu gibi kurban kesmekle de yükümlüdür. (İbn Âbidîn, Reddû'l-muhtâr, IX, 452-454).

Şâfiî mezhebine göre ise aile için bir kurban kesmek sünnet-i kifâyedir. Dolayısıyla aileden birisinin kurban kesmesi ile hepsi için sünnet yerine gelmiş olur (Nevevî, el-Mecmû‘, VIII, 384; Şirbînî, Muğni'l-muhtâc, IV, 377). Bu görüş asgarî derecede nisâba sahip olan aileler için daha uygundur.

Kurban Edilecek Hayvanlar ve Yaş Sınırı

Dinen kurban edilebilecek hayvanlar; **koyun, keçi, sığır, manda ve devedir**. Kurbanın geçerliliği açısından kurban edilecek hayvanların erkek veya dişi olmaları arasında fark yoktur.

Kurbanlık hayvanların yaş sınırı, **Hz. Peygamber’in (s.a.v) sünneti ile tespit ve tayin** edilmiştir (Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 5; Nesâî, Dahâyâ, 13; İbn Mâce, Edâhî, 7). Buna göre **kameri yıl esasına** uygun olarak, devede 5; sığır ve mandada 2; koyun ve keçide ise 1 yaşını doldurma şartı aranır. Bunun yanında, 6 ayını tamamlayan koyun, bir yaşını doldurmuş gibi gösterişli olması hâlinde kurban edilebilir. Koyunlardaki bu istisna bizzat Hz. Peygamber tarafından yapılmıştır. (Müslim, Edâhî, 13)

Kurban Kesim Vakti

Kurban kesim vakti, bayram namazı kılınan yerlerde **bayram namazı kılındıktan sonra**; bayram namazı kılınmayan yerlerde ise fecirden (sabah namazı vakti girdikten) sonra **başlar. Hanefilere göre bayramın 3. günü, gün batımına** kadar devam eder. (Merğînânî, el-Hidâye, 7/154) Bu süre içinde gece ve gündüz kurban kesilebilir. **Şafilere göre ise bayramın 4. günü, gün batımına** kadar kesilebilir. (Şirbînî, Muğni'l-muhtâc, 4/383; İbn Rüşd, Bidâyetü'l-müctehid, 1/436)

Peygamberimiz (s.a.v) bir hadiste şöyle buyurur:

إِنَّ أَوَّلَ مَا نَبْدَأُ بِهِ فِي يَوْمِنَا هَذَا أَنْ نُصَلِّيَ ثُمَّ نَرْجِعَ فَنَنْحَرُ، مَنْ فَعَلَهُ فَقَدْ أَصَابَ سُنَّتَنَا، وَمَنْ ذَبَحَ قَبْلُ فَإِنَّمَا هُوَ لَحْمٌ قَدَّمَهُ لِأَهْلِهِ، لَيْسَ مِنَ النَّسْكِ فِي شَيْءٍ

“Bu günümüzde yapacağımız ilk şey bayram namazını kılmak, sonra (evlerimize) dönüp kurban kesmek olacaktır. Her kim böyle yaparsa sünnetimize uygun iş yapmış olur. Kim (namazdan) önce kurban keserse, o ancak ailesine bir et sunmuş olur. Bu kestiği kurban olmaz” (Buhari, “Edahî”,1) buyurmuşlardır.

Kurbanın Kesimi

Rahmet Elçisi, hayvanların kesimi esnasında onlara eziyet verilmemesi için, gerekli uyarılarda bulunmayı da ihmal etmedi. Allah’ın her konuda ‘ihsân’ ile yani güzellikle davranmayı farz kıldığını, hayvanların kesiminin de en güzel bir biçimde yapılması gerektiğini hatırlattı.

إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ وَلْيُحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ فَلْيُرِحْ ذَبِيحَتَهُ

“Allah her işi güzel yapmayı istemiştir. Şu hâlde siz (meşru bir sebeple) öldürürken de, (işkence etmeden) güzelce öldürün. Bir hayvanı kestiğinizde de kesimini güzel yapın. (Biriniz hayvan keseceği zaman) bıçağını bilesin ve kestiği hayvanı rahatlatсын!” (Müslim, Sayd, 57; Ebû Dâvûd, Dahâyâ, 10-11; İbn Mâce, Zebaih 3)

Bu nedenle rahmet Peygamberi, bıçağın iyice keskinleştirilmesi, hayvana gösterilmemesi, kesim işinin hızlı yapılması ve böylece hayvanın acı çekmeden can vermesinin sağlanması talimatını verdi. (İbn Mâce, Zebâih, 3) Bir defasında bizzat kendisi de bıçağın iyi kesmesi için biletti (Müslim, Edâhî, 19) sonra kurban olarak kesmesi için kendisine iki koç getirildi. Onları kibleye doğru yatırdı. Keserken besmele çekti, tekbir getirdi ve;

أَنِي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“Ben hakka yönelen birisi olarak yüzümü gökleri ve yeri yaratana çevirdim, ben Allah’a ortak koşanlardan (müşriklerden) değilim.” (En’âm, 6/79)

قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

“Şüphesiz benim namazım, ibadetim (Kurbanım) hayatım ve ölümüm hep âlemlerin Rabbi olan Allah içindir” (En’âm, 6/162) ayetlerini okudu.

Bu ayetler, İslâm’daki kurbanlar ile Cahiliye dönemindeki kurbanlar arasındaki en önemli farkı göstermekteydi. Asırlardır kurbanlar putlara adanmış, şirk içerisinde kesilmişti. Şimdi ise, sadece yaratan Allah’ın adıyla, Allah’ ın adına kurban ediliyorlardı. Bunu Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle ifade etmişti;

اللهم منك و لك Allahümme minke ve leke! = Ey Allah’ım! Bu Sendendir ve Senin içindir.” dedi. (İbn Mâce, Edâhî, 1).

Nitekim kurban keserken –Hz. Peygamber’in (s.a.v) bize öğrettiği gibi– bu samimi duygularımızı şöyle dile getiririz:

بسم الله الله اكبر Bismillahi Allahu ekber! = Allah’ın adıyla, Allah en büyüktür!”

Yani, bu kurbanımı, Yüce Allah’ın adı ile O’nun adına ve sadece O’nun rızası için kesiyorum. Çünkü en yüce olan, her şeyin yaratıcısı, yaşatıcısı ve koruyucusu olan sadece O’dur. Bundan sonra da şöyle deriz:

اللهم منك و لك Allahümme minke ve leke! = Ey Allah’ım! Bu Sendendir ve Senin içindir.”

Yani; “Ey Rabb’imiz! Bu hayvanı sen yarattın, onu satın alma gücünü ve imkânını bana sen verdin. Çeşitli ihtiyaçlarımızı gidermek için bu hayvanları bize itaatkâr kılan da sensin... O halde, senin bize olan

sonsuz nimetlerine bir şükür ifadesi olarak bu kurbanımı sadece senin için, senin rızan için kesiyor ve onu sadece sana sunuyorum. Kabul buyur!”

Kurbanla İlgili Soru ve Cevaplar

Kurbanlık Hayvanın Nitelikleri

1. Kurban olarak ancak koyun, keçi, sığır, manda ve deve kesilebilir. Bunların dışındaki hayvanlar kurban olarak kesilemezler.

2. Kurbanlık hayvanlarda kameri yıl esasına göre, devenin 5; sığır ve mandanın 2; koyun ve keçinin ise 1 yaşını doldurması şarttır. Bu yaşları tamamlamayan bir hayvan kurban olmaz. Fakat sadece koyun cinsi için bir istisna söz konusudur. Buna göre 6 ayını tamamlayan koyun, bir yaşını doldurmuş gibi gösterişli/iri olması halinde kurban edilebilir.

3. Koyun veya keçi sadece bir kişi adına kurban edilir. Deve, sığır ve manda ise bir kişiden yedi kişiye kadar ortak olarak kurban edilebilir. Bu durumda her bir kişinin hissesi yedide birden aşağıya düşmemelidir.

4. Kurban edilecek hayvan sağlıklı ve organları tam olmalıdır. Hayvandan beklenen maksadı tümüyle yok eden veya değerini azaltan kusurlar, hayvanın kurban olmasına engel teşkil eder.

5. Belirgin derecede hasta, yürüyemeyecek derecede zayıf veya topal, bir ya da iki gözü kör, boynuzlarının biri veya ikisi kökünden kırık, kulaklarının veya memelerinin yarısı kesik, dişlerinin tamamı veya çoğu dökük hayvanlardan kurban olmaz.

6. Hayvanın doğuştan boynuzsuz olması, boynuzunun bir kısmının kırık olması, bir kulağının delik veya yırtılmış olması, hafif hasta ve hafif topal olması kurban edilmesine engel değildir.

7. Etinden ya da hizmetinden yararlanmak amacıyla kısırlaştırılmış/iğdiş edilmiş hayvanlar kurban olarak kesilebilir.

Kurban kesmek yerine sadaka vermekle bu ibadet yerine getirilmiş olur mu?

İbadetlerin kendilerine özgü şekil, şart ve rükünleri olduğu gibi hikmetleri, amaçları ve teşri gerekçeleri de vardır. İbadetlerdeki bu özelliklerin birbirinden ayrı düşünülmesi mümkün değildir. Diğer taraftan ibadetler ancak emredildikleri şekliyle yerine getirilir. Kurban ibadeti de ancak kurban olacak hayvanın usulüne uygun olarak kesilmesiyle yerine getirilebilir. Bedelini infak etmek suretiyle kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz. Bu sebeple kesme olmadan hayvanı ya da bedelini sadaka olarak yoksullara vermek suretiyle kurban ibadeti ifa edilmiş olmaz.

Kurban kestikten sonra namaz kılmak gerekir mi?

Esas olarak kurban namazı diye bir namaz yoktur. Bu namazın dinî bir gereklilik olduğu inancı veya kanaati yanlıştır. Ancak kişi nafîle namaz kılınması mekruh olmayan bir vakitte, sebepli veya sebepsiz dilediği kadar nafîle namaz kılabilir. Kurban kesen kişi de böyle bir ibadeti yapma imkânına kavuştuğu için Allah'ın verdiği nimete şükür olarak iki rekât nafîle namaz kılabilir.

Vekâlet yoluyla kurban kesilebilir mi? Kişinin bulunduğu şehir veya ülke dışında vekâletle kurban kestirmesinin hükmü nedir?

Kişi, kurbanını bizzat kesebileceği gibi vekâlet yoluyla başkasına da kestirebilir. Zira kurban, hac ve zekât gibi mal ile yapılan bir ibadettir; mal ile yapılan ibadetlerde ise vekâlet caizdir (Kâsânî, Bedâi', V, 67; Mevsilî, el-İhtiyâr, IV, 263-265; Remlî, Nihâyetü'l-muhtâc, VIII, 132). Nitekim Hz. Ali'nin (r.a.) şöyle dediği rivayet edilmiştir: **“Resûlullah (s.a.s), develer kesilirken başında durmamı, derilerini ve sırtlarındaki çullarını paylaştırmamı emretti ve onlardan herhangi bir şeyi kasap ücreti olarak vermeyi bana yasakladı ve ‘kasap ücretini biz kendimiz veririz’ buyurdu.”** (Buhârî, Hac, 120; Ebû Dâvûd, Menâsik, 19)

Vekâlet, sözlü veya yazılı olarak ya da telefon, internet, faks ve benzeri iletişim araçları vasıtasıyla verilebilir. Vekil tayin edilen kişi veya kurum aldığı vekâleti gereği gibi yerine getirmelidir. Kurbanda önemli olan, kişinin niyetinin Allah için olması ve vekâleten kendisi adına kurbanın kesilmesidir.

Dolayısıyla kurbanın yurt içinde başka bir ilde ya da yurt dışında kesilmesinde sakınca bulunmamaktadır. Kurban fiyatlarının kesilen ülkeye göre az veya çok olması bu durumu değiştirmez. Ancak yaşadığı yerde muhtaç ve fakirler varsa kişinin, kurbanını orada kesip dağıtması daha uygun olur. Çünkü kişinin yaşadığı yerdeki fakirlerin ve komşuların onun üzerinde hakları vardır.

Kredi kartıyla kurban satın almak caiz midir?

Kurban kesmekle mükellef olan şahıs, kurbanlık hayvanı nakit olarak alabileceği gibi kredi kartıyla tek çekim veya vadeli olarak da alabilir. Bu bağlamda bedelin kredi kartıyla ödenmesi kurbanın sıhhatine engel teşkil etmez. Ancak kredi kartı borcunu, ödeme tarihinde ödemek ve gecikmeden kaynaklanan faizli işleme düşmemek gerekir.

Kredi kartıyla vadeli olarak kurban alırken, vadeyi bankanın uygulaması halinde ilave bir ücret ödenirse kesilen kurban geçerli olmakla birlikte, faizli işlem sebebiyle ayrı bir günah söz konusu olacağı için bundan sakınmak gerekir

Taksitle kurban alınabilir mi?

Kurban, Allah’a yakınlaşma niyeti ile yerine getirilen bir ibadettir. Bu amaç ise ancak kişinin kendi mülkiyetindeki hayvanı kurban etmesi ile gerçekleşir (Kâsânî, Bedâi‘, V, 76). Mülkiyet, hayvanı bizzat yetiştirme, hibe veya miras yolu ile olabileceği gibi satın alma yolu ile de gerçekleşebilir. Esasen vadeli satış caizdir (Mevsili, el-İhtiyâr, II, 59).

Taksit ise, borcun ödenmesinin belirli birkaç zamana vadeli olarak geciktirilmesidir (Mecelle, md. 157). Buna göre taksitlendirme yolu ile satın alınan bir mal, alıcının mülkiyetine geçtiğine göre, bu yolla alınan bir hayvanın kurban edilmesinde bir sakınca yoktur.

Satın alınan kurbanlığın ölmesi durumunda ne yapılmalıdır?

Satın alınan kurbanlığın kesilmeden önce ölmesi hâlinde satın alan kişinin maddi durumuna göre farklı hüküm uygulanır. Şayet kişi varlıklı ise, başka bir hayvanı kurban olarak keser. Çünkü kendisine vacip olan kurbanı kesmiş değildir. Fakat yoksulsa yenisini almasına gerek yoktur. Çünkü yoksula kurban vacip değildir, satın almakla, satın aldığı hayvanı kesmeyi kendisine vacip kılmıştır. Aldığı hayvan ölünce, vücûbiyet düşer ve yenisini almak gerekmez (Merğînânî, el-Hidâye, VII, 160; Kâsânî, Bedâi‘, V, 66).

Kurbanlık olarak satın alınan hayvana, daha sonra başkaları ortak edilebilir mi?

Kurban kesmek isteyen kişiler, büyükbaş hayvanlara yedi kişiye kadar ortak olabilirler. Böyle bir hayvan, yedi kişiye kadar ortak olarak satın alınabileceği gibi, alındıktan sonra veya elde bulunan büyükbaş hayvana yedi kişiyi geçmemek kaydıyla başkaları da ortak edilebilir (İbn Nüceym, el-Bahr, VIII, 198). Ancak ortak olunan büyükbaş hayvanın her bir hissesinin, yedide birden az olmaması gerekir (el-Fetâva’l-Hindiyeye, V, 376)

Kesimden önce kusuru tespit edilemeyen bir hayvanın, kurban edildikten sonra hasta olduğunun anlaşılması ve etinin yenilmeyeceğine dair uzmanlarca karar verilmesi hâlinde, kurban dinen geçerli midir?

Bir hayvanın kurban edilebilmesi için, o hayvanda orfe göre kusur sayılan ayıplardan birinin bulunmaması gerekir. Satın alınırken kurbanı engel bir kusuru olan hayvan kurban olarak kesilemez. Hayvan kusursuz olarak satın alınıp da alıcının elinde iken kurban olmaya engel bir kusurun ortaya çıkması hâlinde, kişi zenginse ayıbı olmayan başka bir hayvan alıp keser. Yoksulsa yeni bir hayvan alıp kesmesine gerek yoktur (Merğînânî, el-Hidâye, VII, 160; Kâsânî, Bedâi‘, V, 68; Mehmed Zihni, Ni‘met-i İslam, s. 880).

Kurbanlık hayvanın hasta olduğu, kesildikten sonra ortaya çıkmış ve sağlık sebebiyle etinin imha edilmesi gerekmiş ise, bu durumda kurban ibadeti yerine getirilmiş olur. Bununla birlikte kurban kesiminden sonra satıcıya rücu edilip kurban bedelinin geri alınması halinde, alınan bedel tasadduk edilir. Şayet kurban bedeli satıcıdan geri alınamamışsa, kişinin yeniden bir kurban kesmesi gerekmez.

Kurbanlık Hayvanın Satış Usulleri ve Kilogram Birim Fiyatı Üzerinden Kurban Alım-Satımının Dini Hükümü hk.

Günümüzde kurbanlık alım-satımı genellikle şu üç şekilde gerçekleştirilmektedir.

1. **Götürü (kabala) usulü ile kurban alım satımı:** Bu satışta, satıcı ve müşteri muayyen olan bir hayvan üzerinde pazarlık yapmakta ve belirledikleri bir fiyat üzerinde anlaşmaktadırlar. Kurbanlık hayvanda geçmişten günümüze uygulanagelen yaygın yöntem budur.

2. **Hayvanın canlı olarak tartılarak fiyatının belirlenmesi yoluyla alım-satım:** Bu satış işleminde kurbanlık hayvanın fiyatı, canlı haldeki kilosuna dikkate alınarak belirlenmektedir. Bu şekilde de kurbanlık alım satımı yapmak mümkündür.

3. **Hayvanın karkas etinin kilogram birim fiyatının belirlenmesi ve toplam fiyatının, kesildikten sonra tartılarak elde edilecek rakam olduğu hususunda tarafların anlaşması yoluyla alım-satım.**

Kurbanlık hayvan bu yöntemle de alınıp satılabilir. Ancak bu şekildeki satın alınan kurbanın geçerli olabilmesi ve ibadetin et alım satımına dönüşmemesi için aşağıda belirtilen şartlara riayet edilmesi gerekir:

- Karkas etin kilogram birim fiyatının** belirlenmiş olması.
- Alış-veriş** esnasında **satışa** konu olan **hayvanın belirlenmiş** olması.
- Belirlenen hayvan üzerinde **satış işleminin tamamlanmış** olması.
- Hayvanın, sadece kurban niyetiyle** kesilmesi. Yani herhangi bir organının (et, deri, sakatat vb.) satıcıda kalmasının şart koşulmaması veya kesim veya organizasyon ücretine sayılmaması gerekir.
- Şayet kurban günlerinden önce alıcı, hayvanı yukarıda belirtilen usullerden biri ile alacağını vadetmiş ve alım-satım tamamlanmamışsa, kurban kesiminden önce satım akdinin tamamlanması-kesinleştirilmesi gerekir.

Kurban İbadetiyle İlgili Doğru Bilinen Bazı Yanlışlar

1. Kurban ibadetinin yerine getirilmesi için, gerekli şartları taşıyan bir hayvanın usulüne uygun olarak kesilmesi şarttır. Kesim gerçekleşmeksizin yalnızca bağışta bulunmak veya sadaka vermek kurban ibadeti yerine geçmez. Bu bağlamda “Kesimsiz kurban bağışı” vb. adlar altında yapılan bağışların hiçbir dini dayanağı bulunmamakta olup söz konusu bağışlar kurban sayılmaz. Dolayısıyla toplumumuzdaki kurban anlayışını zedeleyecek bu tür uygulamalara itibar edilmemelidir.

2. Bir kurban hissesi yalnızca bir kişi içindir. İmkânı olmayan birden fazla kişinin, tek kişilik bir hisseye ortak olabileceği anlayışı dinen doğru değildir. Bu itibarla küçükbaş bir hayvana birden fazla kişinin ortak olması ya da büyükbaş bir kurbanlığa yediden fazla kişinin hissedar olması caiz değildir. Aynı hisseye birden fazla kişinin ortak olması halinde kurban ibadeti yerine getirilmiş olmaz. Bu bağlamda vekâletle kurban kesen kuruluşlar kendi adlarına değil, sadece vekâlet veren kimseler adına kurban kesebilirler.

3. İnsanların bir araya gelerek topluca Hz. Peygamber adına bir kurban hissesine girmeleri şeklinde bir uygulama dinimizde mevcut değildir. Dolayısıyla dinî duyguların istismarına yönelik bu tür uygulamalardan uzak durulmalıdır.

4. Dinimizde kabir kurbanı veya ölü kurbanı adıyla bir kurban türü bulunmamaktadır. Ölenin vasiyeti yoksa onun adına udhiyye kurbanı kesilmesi gerekmez.

5. Kurban kanının, alna veya araba tekerleği gibi eşyalara sürülmesi inancı doğru değildir.

6. Evli olmayan kimselerin -gerekli mali imkânı sahip olsalar da- kurban kesemeyecekleri anlayışı yanlıştır.

7. Kurban kesim işlemini kadınların yapamayacağı anlayışı doğru değildir. Kesme becerisine sahip olan kişi, erkek olsun kadın olsun, kurban kesimini gerçekleştirebilir.

8. Büyükbaş bir kurbanlığın hissedar sayısının mutlaka 3, 5, 7 gibi tekli sayılarda olması gerektiği anlayışı doğru değildir. Bir büyükbaş hayvana yedi kişi ortak olabildiği gibi altı kişi de ortak olabilir. Önemli olan her birinin hissesinin yedide birden az olmamasıdır.

9. Kurbanlık hayvanın gerekli yaşını tamamladığı halde henüz kapak atmamış (sığır cinsi hayvanlarda ön kesici süt dişlerinin dökülüp kalıcı ön kesici dişleri çıkmamış) ise kurban edilemeyeceği şeklindeki anlayış doğru değildir. Yaşının tam olarak tespit edilemediği durumlarda ise kapak atmak gibi alametlere itibar edilebilir.

10. Kurban etlerinin mutlaka yedi fakire dağıtılması gerektiği şeklindeki anlayış doğru değildir. Kişi udhiyye kurbanını kestikten sonra bunun bir kısmını ihtiyaç sahiplerine, bir kısmını akraba ve komşularına verdikten sonra geriye kalan kısmını kendi evi için kullanabilir. Bu hüküm adak olmayan udhiyye kurbanlarıyla ilgilidir. Vekâletle kurban kesen kuruluşların da udhiyye kurbanlarının etlerini söz verdikleri yerlerin dışına dağıtmamaları, vekâlete aykırı davranmamaları gerekir.

11. Kurbanlık hayvana ortak olanların bazılarının adak veya akika niyetiyle kurbana iştirak etmesinin kurbana engel olduğu şeklindeki anlayış hatalıdır. Ortakların her birinin niyetinin Allah rızası için kurban kesmek olması, kurbanın geçerli olması için yeterlidir.(<https://www.diyamet.gov.tr/tr-tr/Kurumsal/Detay/33577/din-isleri-yuksek-kurulundan-kurban-ibadetiyle-igili-aciklama>)

*Vaaz içeriğinde ki soru-cevaplar, **D.İ.B. “Fetvalar”, Kurban Sıkça Sorulan Sorular** kitapçığı ve <https://kurul.diyamet.gov.tr> sayfasından doğrudan alıntılanmıştır.